

Stališče staršev o nasilju v šolstvu

V zadnjih letih smo starši in vzgojno-izobraževalni zavodi priča vse bolj razširjenim pojavom nasilja v šolah. Medtem ko deluj, da fizično nasilje nekoliko upada, opazamo porast verbalnega, psihološkega in spletnega nasilja, ki ga je težje opaziti, a ima dolgotrajne in resne posledice na življenje otrok. Po naših izkušnjah narašča tudi nasilje staršev nad učitelji, kar ustvarja dodatno obremenitev za šolsko skupnost in negativno vpliva na delovno okolje. Kljub temu pa poudarjamo, da tovrstni starši ne predstavljajo večine. Večina staršev je razumevajočih in sodelovalno naravnanih. Tako kot je večina učiteljev predanih in skrbnih, nekaj posameznikov med njimi pa s svojimi dejanji niso zgled prosvete.

Trenutna situacija

Razmere v šolstvu so vse bolj zahtevne. Pomanjkanje strokovnega osebja, zlasti šolskih psihologov, in dolge čakalne vrste za strokovno pomoč onemogočajo pravočasno reševanje problemov. Otroci, ki se znajdejo v stiskah, pogosto ne dobijo potrebne pomoči, kar lahko vodi v nasilna vedenja. Po našem vtisu šole pogosto nimajo dovolj možnosti, da bi se odzvale na potrebe posameznih učencev, kar pomeni, da težave prerastejo njihove možnosti obvladovanja.

Starši opazamo, da je vse bolj izrazita tudi nemoč šol pri reševanju konfliktov. Priča smo primerom, ko se posamezni učenci ne odzivajo na vzgojne ukrepe, hkrati pa starši teh otrok ne sodelujejo s šolami. To po naših izkušnjah negativno vpliva na celotno šolsko skupnost in spodkopava učno okolje. Prav tako ne smemo zanemariti dejstva, da so tudi starši pogosto izpostavljeni psihološkemu in verbalnemu nasilju s strani nekaterih šolnikov, kar dodatno poslabšuje odnose med vsemi deležniki.

Vzroki za nasilje

Razumevanje vzrokov za nasilje je ključno za njegovo preprečevanje. Po našem mnenju je otrokovo nasilno vedenje pogosto posledica več dejavnikov. Poleg težav v družinskem okolju, stisk, ki jih ne zna izraziti, ali pomanjkanja ustreznih vzgojnih metod, so lahko krive tudi razmere v šoli. Naše izkušnje kažejo, da so lahko krivice v šolskem okolju, konflikti z drugimi učenci ali celo situacije, ko je otrok žrtev nasilja, povod za njegovo nasilno vedenje. Nasilje staršev nad učitelji pa lahko izhaja iz frustracij zaradi nepravilnosti, občutka nemoči in pomanjkanja zaupanja v šolski sistem, ki ne deluje vedno v dobrobit otroka.

Pomembno je tudi poudariti vlogo staršev pri oblikovanju vedenjskih vzorcev otrok. Zgodnje učenje empatije, reševanja konfliktov in spoštljivega vedenja doma lahko bistveno prispeva k preprečevanju nasilja.

Predlogi rešitev

Opolnomočenje vseh deležnikov:

- Staršem, učiteljem in učencem je potrebno še naprej zagotoviti dodatna izobraževanja in delavnice o nenasilni komunikaciji, reševanju konfliktov in grajenju medsebojnega spoštovanja.
- Učiteljem omogočiti dostop do dodatnega strokovnega usposabljanja, da bodo bolje opremljeni za soočanje s težavnimi situacijami. Poseben poudarek naj bo na vlogi učiteljev kot mediatorjev pri reševanju konfliktov. V praksi pogosto uporabljen pristop "se bodo že sami zmenili" namreč ob konfliktu velikokrat ni primeren, ker v takih primerih brez pomoči odraslega otrok, sploh v prvi triadi, še ni sposoben razrešiti težave in potem vlada zakon ulice na šolskem dvorišču.

Povečanje strokovne podpore:

- Povečati število šolskih psihologov in socialnih delavcev ter skrajšati čakalne vrste za strokovno pomoč.
- Uvesti mobilne ekipe strokovnjakov, ki bodo lahko hitro intervenirale v najbolj zahtevnih primerih.

Zmanjšanje birokracije:

- Poenostaviti postopke za uvajanje vzgojnih ukrepov, hkrati pa vzpostaviti celosten nadzor kakovosti v šolstvu po zgledu tujine, da bi preprečili zlorabe.

Sistemske spremembe:

- Uvesti boljše zbiranje in analiziranje podatkov o nasilju v šolah za oblikovanje ciljno usmerjenih politik.
- Poskrbeti za razumno in premišljeno inkluzijo, saj inkluzija za vsako ceno lahko privede do dodatnih konfliktov.
- Podpiramo smiselno spremembo zakonodaje glede odgovornosti v primerih, ko starši ne sodelujejo, se sploh ne odzivajo ali celo poslabšajo situacijo, vendar mora biti izvedeno tako, da se prepreči morebitne zlorabe s strani sistema.

Preventiva, ne kurativa:

- Poudarek mora biti še naprej na preventivnih programih za krepitev socialnih in čustvenih veščin otrok, namesto zgolj na kaznovanju.
- Spodbujati zdrave odnose med šolo in starši ter graditi zaupanje prek odprte in iskrene komunikacije.

Dodatni preventivni ukrepi:

- Razmisliti o ukrepih, ki bi zmanjšali vpliv socialnih omrežij na mladoletnike, kot je omejitev dostopa do socialnih omrežij do 15. leta starosti.
- Okrepiti preventivne aktivnosti že v prvi triadi osnovne šole, saj se konflikti pogosto začnejo v zgodnjem otroštvu. Učitelje je potrebno usposobiti za aktivno vlogo pri mediaciji in reševanju konfliktov.

Zaključek

Nasilje v šolah je kompleksen problem, ki zahteva celosten in sistematičen pristop. Po našem mnenju je ključno razumevanje vzrokov za nasilje ter skupno iskanje rešitev, ki bodo zagotavljale varno in spodbudno učno okolje za vse otroke. Če želijo, da se starši odgovorno vključimo v reševanje problematike, nam morajo priznati tudi vlogo deležnika in sogovornika, ki ga imamo po zakonu preko svetov staršev. Če želijo rešiti problem, je potrebno dobro sodelovanje s sveti staršev, kar pa številnim v šolskem sistemu še ni v navadi.

Le s sodelovanjem med šolami, starši in pristojnimi institucijami lahko dosežemo trajnostne spremembe in ustvarimo pogoje za razvoj otrok v strpne in odgovorne posameznike. To pomeni tudi vrnitev vzgojne vloge šolam. Če želimo strpne in odgovorne posameznike, pa moramo to biti oziroma postati najprej mi, odrasli. Dokler bomo priča verbalnemu in drugim oblikam nasilja odraslih, ki so v porastu v družbi in zaradi tehnologije vedno bolj dostopne otrokom, ne moremo pričakovati, da bodo otroci ravnali drugače. Zato naj velja rek "Ne vzgajajmo samo otrok, oni bodo tako ali tako podobni nam. Vzgajajmo sebe".